

Mandat for og sammensetning av Kriseutvalg for beredskap mot biologiske hendelser med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen

Fastsatt ved kgl. res. av xx.xx.2018 med hjemmel i lov om helsemessig og sosial beredskap § 2-2 og lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-11.

Kapitteloversikt:

1. Innledning	1
2. Kriseutvalgets sammensetning, ledelse og sekretariat	2
3. Kriseutvalgets rådgivere	3
4. Kriseutvalget og rådgivernes oppgaver og fullmakter	4
5. Kriseutvalgets sekretariat og sekretariatets oppgaver.....	5
6. Varsling og innkalling ved en biologisk hendelse	5
7. Rapportering ved en biologiske hendelse	5
8. Fylkesmannen som Kriseutvalgets regionale ledd	6
9. Ikrafttredelse.....	6

1. Innledning

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har det nasjonale ansvaret for helseberedskapen i Norge, og ansvar for helsesektorens beredskap er koordinert med øvrige sektorer. Dette ansvaret omfatter nasjonal beredskap for å forebygge og håndtere *biologiske hendelser*. *Biologiske hendelser* omfatter naturlige smitteutbrudd og tilsiktede handlinger med biologisk materiale i fredstid, ved sikkerhetspolitiske kriser og væpnet konflikt med høyt farepotensiale og alvorlige konsekvenser for liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser.

Dette mandatet har til formål å sikre koordinert nasjonal håndtering av *biologiske hendelser*, ved å etablere et kriseutvalg for beredskap mot biologiske hendelser, med rådgivere og sekretariat, samt klargjøre rollen til fylkesmannen som kriseutvalgets regionale ledd. Gjennom et slikt tverrsektorielt samarbeid er formålet å stille ekspertise til rådighet og sørge for rask koordinert iverksettelse av tiltak for å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser *ved biologiske hendelser*.

Mandatet til Kriseutvalget omfatter biologiske hendelser som finner sted:

- i Norge og på norsk territorium
- utenfor Norge og som kan få direkte konsekvenser på norsk territorium, og
- utenfor Norge og som ikke har direkte konsekvenser på norsk territorium, dersom hendelsen berører nordmenn eller norske interesser.

Kriseutvalget ligger administrativt under Helse- og omsorgsdepartementet og tar opp spørsmål av administrativ, organisatorisk og økonomisk karakter med departementet. Helse- og omsorgsdepartementet skal holdes løpende orientert om alle forhold av betydning for ansvarsområdet til Kriseutvalget for biologiske hendelser.

Mandatet tar utgangspunkt i *Nasjonal helseberedskapsplan*, som rammeverk for helse- og omsorgssektorens forebygging og håndtering av alle typer kriser og katastrofer. Planen beskriver lov- og plangrunnlag, aktørene, roller, ansvar, oppgaver, ressurser, og samvirke mellom aktørene i helse- og omsorgssektoren og med aktører i andre sektorer. Helsedirektoratet, som nasjonal helsemyndighet, og Folkehelseinstituttet, som nasjonalt smitteverninstitutt har sentrale roller i håndteringen av biologiske hendelser.

Helsedirektoratet har ansvar for den nasjonale helseberedskapsplanen med utgangspunkt i sin rolle. Helsedirektoratet er et nasjonalt myndighetsorgan som skal bidra til at samvirke blir ivaretatt i helse- og omsorgssektoren og overfor andre sektorer. Helsedirektoratet gir råd, iverksetter vedtatt politikk og forvalter regelverk. Helsedirektoratet gir retningslinjer og veiledning til kommunene via fylkesmannen, og tilrettelegger for øvelser og kompetansetiltak. Helsedirektoratet skal, etter delegasjon fra Helse- og omsorgsdepartementet, forestå nasjonal koordinering av hele sektorens innsats og iverksette nødvendige tiltak når en krisesituasjon truer eller har inntruffet.

Folkehelseinstituttet er en nasjonal kunnskapsinstitusjon og nasjonalt smitteverninstitutt med ansvar for overvåking og vaksinasjon av smittsomme sykdommer, gjennom blant annet Meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS) og nasjonalt vaksinasjonsregister (SYSVAK), risikovurdering, rådgivning, smitteoppsporing og vaksineberedskap. Instituttet er nasjonalt kontaktpunkt for WHO og EU-kommisjonens varslingsystemer for biologiske hendelser i henhold til Det internasjonale helsereglementet (IHR) og Early Warning and Response System (EWRS). Folkehelseinstituttet skal gi råd og bistand til kommunale, fylkeskommunale og statlige institusjoner, helsepersonell og befolkningen om smittsomme sykdommer og smitteverntiltak. Ved biologiske hendelser skal Folkehelseinstituttet ivareta sitt smittevernfarende ansvar og bistå Helsedirektoratet og andre med smittevernfarende råd.

2. Kriseutvalgets sammensetning, ledelse og sekretariat

2.1 Kriseutvalget mot biologiske hendelser skal bestå av myndigheter med ansvar for å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser ved biologiske hendelser.

Følgende virksomheter skal oppnevne representant og vararepresentant til Kriseutvalget for biologiske hendelser, blant lederne i sin virksomhet:

- Helsedirektoratet
- Folkehelseinstituttet
- Mattilsynet
- Statens legemiddelverk
- Politidirektoratet
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

- Forsvaret
- Utenriksdepartementet

Fylkesmannen er observatør i utvalget.

2.2 Kriseutvalget for biologiske hendelser ledes av direktøren i Helsedirektoratet som stiller i tillegg til den ordinære representanten fra Helsedirektoratet, understøttet av Helsedirektoratets administrative krisehåndteringsapparat.

2.3 Folkehelseinstituttet er Kriseutvalgets smittevern faglige sekretariat, som skal understøtte Helsedirektoratet i direktoratets ledelse og koordinering.

3. Kriseutvalgets rådgivere

3.1 Kriseutvalgets rådgivere skal være virksomheter med kompetanse av betydning for å håndtere biologiske hendelser. Hensikten er å få et bredt tilfang av faglige råd, god informasjonsutveksling, samt best mulig koordinering av tiltak.

Følgende virksomheter skal være rådgivere for Kriseutvalget for biologiske hendelser:

- Regionale helseforetak (RHF) eller de Helseforetak RHFene peker ut.
- CBRNE senteret ved Oslo Universitetssykehus HF
- Statens helsetilsyn
- HELFO
- Politiets sikkerhetstjeneste
- Forsvarets forskningsinstitutt
- Forsvarets ABC-skole
- Veterinærinstituttet
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- Utdanningsdirektoratet
- Avinor
- NSB AS
- Bane NOR
- Posten Norge AS
- Tollvesenet
- Hovedredningssentralene
- Havnevesenet
- KS
- Relevante kommuner

3.2 Kriseutvalget kan på bakgrunn av nye erfaringer, organisasjonsmessige endringer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap og endringer i trusselbildet, utpeke nye faste rådgivere fra andre virksomheter enn de som er nevnt i 3.1.

3.3 Når situasjonen tilsier det kan Kriseutvalget også knytte til seg rådgivere fra andre virksomheter enn de som er nevnt i 3.1 og oppnevnt etter 3.2.

4. Kriseutvalget og rådgivernes oppgaver og fullmakter

4.1 Ved en biologisk hendelse skal Kriseutvalget med støtte fra rådgiverne:

- innhente kunnskap for å ha en best mulig oversikt over situasjonen
- vurdere prognoser for hvordan situasjonen vil utvikle seg
- sørge for koordinert innsats med sikte på å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsfunksjoner og samfunnsinteresser
- sørge for samordnet informasjon til myndigheter, publikum og medier
- evaluere og sikre læring.

4.2 I det løpende arbeidet med forebygging og beredskap skal Kriseutvalget og rådgiverne:

- holde løpende oversikt over det aktuelle trusselbildet
- ta initiativ med sikte på å få bygget opp, vedlikeholdt og koordinert beredskap, materiell og tjenester med sikte på en mest mulig effektiv innsats ved en biologisk hendelse
- holde kontakt med ansvarlige myndigheter på alle nivåer, bistå med informasjon og råd
- tjene som forum for løpende gjensidig informasjonsutveksling
- bistå med å forebygge og redusere konsekvensene av terrorhandlinger gjennom å legge til rette for at relevante ressurser kan mobiliseres, og
- avholde øvelser, eventuelt i samarbeid med andre organer
- bistå Fylkesmannen med veiledning i deres oppgaver, jf. kapittel 7.

4.3 Kriseutvalget skal utarbeide og vedlikeholde en beredskapsplan med blant annet:

- prosedyrer for varsling/innkalling av Kriseutvalget, rådgivere og andre impliserte
- rutiner for samarbeid mellom Kriseutvalget, dets administrative krisehåndteringsapparat, smittevernfarefaglige sekretariat, rådgivere og Fylkesmannen både ved biologiske hendelser og i det løpende beredskapsarbeidet
- beskrivelse av forpliktelser og ansvar i beredskapsarbeidet, samt oppgavefordeling mellom etatene/institusjonene, og
- prosedyrer for rask varsling og løpende informasjon til berørte departementer

4.4 De deltakende virksomhetene koordinerer beslutninger etter fullmakter de har etter respektive regelverk blant annet smittevernloven, helseberedskapsloven, matloven, legemiddeloven, apotekloven, politiloven og sivilbeskyttelsesloven.

4.5 Ved en biologisk hendelse kan Kriseutvalget styrke informasjonsarbeid ved å be om informasjonsfaglig bistand og ressurser fra informasjonspoolen som administreres av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

4.6 Etableringen av et kriseutvalg for biologiske hendelser vil medføre beskjedent merarbeid for deltagerne utenfor kriser ved at møter i kriseutvalget for biologiske hendelser koordineres med møter i kriseutvalget for atomberedskap.

5. Kriseutvalgets sekretariat og sekretariatets oppgaver

5.1 Sekretariat består av Helsedirektoratets administrative krisehåndteringsapparat og smittevernaglig sekretariat ivaretatt av Folkehelseinstituttet.

5.2 Helsedirektoratets krisehåndteringsapparatet skal sikre en helhetlig understøttelse av kriseutvalgets arbeid og har ansvaret for å organisere og koordinere det smittevernaglige sekretariatet, kommunikasjonsarbeidet og kriseutvalgets øvrige apparat, herunder rapportering og innspill fra medlemsetatene og fra de faglige rådgiverne.

5.3 Folkehelseinstituttet skal med utgangspunkt i sitt smittevernaglige ansvar understøtte Helsedirektoratet i direktoratets ledelse og koordinering ved å ivareta rollen som smittevernaglig sekretariat for Kriseutvalget. Det smittevernaglige sekretariatet skal ved biologiske hendelser og i det løpende arbeidet:

- bistå Helsedirektoratet og Kriseutvalget med smittevernaglige situasjonsrapporter, vurderinger, og råd om smitteverntiltak og risikokommunikasjon
- bistå institusjoner og myndigheter på alle nivåer med smittevernaglige råd
- ivareta kommunikasjon med EU-kommisjonen, WHO og relevante søsterinstitutter
- bistå Helsedirektoratet og Kriseutvalget med å utarbeide kommunikasjonsstrategier
- foreslå og iverksette besluttede kommunikasjonsstiltak for direktoratet og Kriseutvalget
- bistå Kriseutvalget med formidling av koordinert informasjon til publikum og medier.

5.4 I det løpende arbeidet skal Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet sammen:

- tilrettelegge for virksomheten i Kriseutvalget
- utarbeide informasjonsstrategier og standard informasjonsmateriale
- delta i det løpende beredskapsarbeidet med å formidle informasjon
- bistå institusjoner og myndigheter på alle nivåer ved aktuelle problemstillinger
- representere det løpende beredskapsarbeidet og være et bindeledd for dette
- tilrettelegge for og delta i opplæring og øvelser, samt følge opp erfaringene fra øvelser

6. Varsling og innkalling ved en biologisk hendelse

6.1 Kriseutvalget, rådgivere og andre impliserte varsles i henhold til fastlagte prosedyrer.

6.2 Kriseutvalget konsulteres og innkalles når lederen beslutter det. Medlemmene kan anmode leder om å innkalle kriseutvalget. Lederen avgjør hvilke av Kriseutvalgets rådgivere som skal innkalles.

6.3 Ved varsling og innkalling skal Kriseutvalget møte umiddelbart og senest to timer etter varsling i Helsedirektoratet, om ikke annet er oppgitt.

7. Rapportering ved en biologiske hendelse

7.1 Rapportering ved en biologisk hendelser følger Nasjonal helseberedskapsplan. Helsedirektoratet skal i sin koordinering sammenstille situasjonsbildet, som skal

beskrive utviklingen i scenariet og arbeidet helsetjenesten, helseforvaltningen og andre sektorer gjør for å håndtere situasjonen. Berørte underliggende etater i andre sektorer og departementer, som ikke har underliggende etater, skal sende situasjonsbeskrivelse og informasjon om iverksatte tiltak til Helsedirektoratet. Helsedirektoratet sender samlet rapport til Helse- og omsorgsdepartementet. Helse- og omsorgsdepartementet ferdigstiller overordnet situasjonsrapport og distribuerer den til alle departementene.

8. Fylkesmannen som Kriseutvalgets regionale ledd

8.1 Fylkesmannen skal etablere det nødvendige regionale forumet for koordinering, der berørte virksomheter deltar, og etablere beredskapsplan for sin funksjon. Fylkesmannen skal medvirke til at regionale og lokale virksomheter, som kommer inn under Fylkesmannens generelle koordinerings- og samordningsansvar, har tilfredsstillende planer for biologiske hendelser som en del av et samordnet planverk og skal rapportere regelmessig om dette til Kriseutvalget for biologiske hendelser ved Helsedirektoratet.

8.2 Fylkesmannen skal sørge for koordinering og bidra til iverksettelse av samordnede tiltak regionalt og lokalt ved en biologisk hendelse i tråd med Nasjonal helseberedskapsplan. Dette gjelder både beskyttelsestiltak og formidling av informasjon til media og publikum. Tiltakene formidles normalt som oppdrag fra Kriseutvalgets ledelse, og Fylkesmannen sørger for nødvendige tilpasninger og prioriteringer ut i fra regionale forhold. Fylkesmannen rapporterer tilbake til Kriseutvalget om gjennomføring.

8.3 Fylkesmannen skal formidle til Kriseutvalget relevant informasjon fra regionen, som kan være av betydning for de beslutninger som treffes og tiltak som iverksettes.

9. Ikrafttredelse

Mandatet gjøres gjeldende fra xx.xx. 2018.